UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Dominica p[ri]ma post Epiph[aniam]. Ser. iiii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

Nõ ſufficerẽt aũt ſecũde ꝛ ꝑme cõſidera//
tiones ſine tertia. Exemplũ de iuda ꝛ ca//
in q̃ habuerũt ꝯſideratões inductiuas ti
moris ꝛ pudoris. ſed nõ venerunt vſq; ad
tertiã. ſ. ad cõſideratione inductiuã amo//
ris ꝛ dilectionis: ideo perierunt. Aug. Ubi
nõ eſt charitas: q̃d eſt q̃d poſſit ꝓdeſſe ꝛc.

P Ro tertio. Audiſti ꝛc. Sed notate
Non manebit dñs niſi in ꝯſcia pura.
Nec fit pura niſi poſt triduũ pnie aut con//
ſiderationũ ꝛc. Non differatiſ ergo penite//
re et ꝯſideratiões ꝑmiſſas ſumere. Dicit
em̃ regula iuris. Mora ſua cuilibet eſt noci
ua. ff. d reg. iu. Et extra de electiõe ꝛ elec.
ꝑtãte. li. vj. c. Inter vniuerſas. Audite: ſi
iam eſſet aliq̃s lepra ꝑcuſſus/ nõdũ tñ ir//
reparabiliter infect⁹: et de facili poſſet inue//
nire remediũ ſi vellet: ſed negligit. Nõne
talis negligẽtia eſt nociua: qm̃ ſe exponit
ꝑiculo nunq̃ recipiendi ſanitatẽ. Expone
ꝛc. Notãdo illud Bern. Abſcõdi ignem
in ſinu meo: et exuſto iã latere ꝛ nudari iã
viſceribꝫ: cõſulẽdũ eſt aīe illi.

¶ Dñica ꝑma poſt Epiph. Ser. iiij.

R Emanſit pu

er ꝛc. Sicut in vno corpe mul
ta mẽbra habem⁹: oia aũt mẽ//
bra nõ eundẽ actũ habẽt: Ita m̃lti vnum
corp⁹ ſum⁹ in chr̃o: ſinguli aũt ꝛc. Rhom.
xij. Unio illa diſponit ad hoc vt chr̃s ma
neat i nobis. Eſt aũt notãdũ triplex vnio
inter mẽbra corpis myſtici. ſcꝫ Naturalis
cõueniẽtie. Sp̃ualis gr̃e. quia oẽs per dei
gr̃am regenerati ſumus ꝑ eũdẽ baptiſmũ
Et obedientialis reuerentie. ſ. ad chr̃m q̃
eſt caput oim. De ꝑmo Malach. ij. Nun
q̃d vn⁹ eſt pater oim noſtꝝ: q̃re igit deſpi
cit vnuſquiſq; frẽm. De ſcdo Ephe. iiij.
Una fides: vnũ baptiſma. De tertio Ga
lat. iij. Oẽs vos vnũ eſtiſ in chr̃o ieſu.

R Emanſit ꝛc. ¶ Prim⁹ art. An deus
eq̃liter habitet in omnibꝫ iuſtiſ ꝑ gra
tiam. Q; ſic. Gratia em̃ cauſat i nobis ex
dilectiõe diuina. Sed Sap. vj. dr. Eq̃lr̃
eſt ei cura de omnibꝫ. ¶ Contra. Eph. iiij.
Unicuiq; veſtꝝ data eſt gr̃a ſm menſurã
donatiõis chr̃i. ¶ Rñdet Tho. j. ij. q. xij.
Habit⁹ duplicẽ põt habere magnitudinẽ

Unam ex ꝑte finis ſiue obiecti: ſm q̃ dr̃
vna altera nobilior inq̃ntũ ad maius bo//
num ordiat̃. Aliã vo ex parte ſubiecti ſm
q̃ magis vl̃ min⁹ participat habitũ iherẽ
te. Scd̃o ꝫ ꝑmũ modũ gr̃a gratũ faciẽs nõ
põt eſſe maior vel minor. q: gr̃a ſm ſui ra
tionẽ ꝯiũgit hoiem ſũmo bono qd̃ eſt de⁹
Sed ex ꝑte ſubiecti põt gr̃a ſuſcipe magiſ
et min⁹: put. ſ. vn⁹ magis illuſtrat̃ lumine
gr̃e q̃ ali⁹ ꝓ q̃nto ſe magis ꝑꝑat ad gr̃am
qd̃ ꝛ principalr̃ ꝓuenit ex ꝑte dei q̃ diuer//
ſimode dona graꝝ diſpẽſat ad h̃ vt ex di//
uerſis gradibꝫ pulcritudo ꝛ ꝑfectio eccle//
ſie ꝯſurgat. Sic etiã diuerſos gradus re//
rũ inſtituit vt eſſet vniuerſum ꝑfectũ. Qd̃
aũt dr̃ q̃ eq̃liter eſt ei cura de oibꝫ: hoc ſic
intelligendũ eſt q̃ vniuerſalr̃ ſe hꝫ ei⁹ cu//
ra ad oẽs, q: ſ. vno actu ſimplici ꝛ maio//
ra ꝛ minora diſpẽſat. Sꝫ ineq̃litas eſt ex
ꝑte eoꝝ q̃ creaturiſ a deo dant̃. Hec Tho
mas. ¶ Pro fundamento. Certum eſt de
gratia humana q̃ poteſt eſſe maior ꝛ mi//
nor. Et hoc expientia docet. Unde dicit
Ouidi⁹ de ponto. Difficile eſt fateor: ſed
tendit in ardua virt⁹. Et talis meriti gr̃a
maior erit. Et certe hoc exponi poſſet de
gratia que eſt maior ꝛ minor ſm cõditio//
nem ꝛ diſpoſitionẽ ſuſcipiẽtis. Qm̃ vt dr̃
Ariſto. ij. de ania. actus actiuoꝝ ſunt i pa
tiente diſpoſito. Cũ ergo querit̃ An de//
us ꝛc. Dic rñ. ꝛc. Ex qua cõcludẽ. Si gr̃a
apud homĩes puta apd̃ ꝑncipes tantope
querit̃: quanto magis querenda eſt apud
deum. Unde dr̃ Chryſoſt. Qui gratiam
meret̃ apud deũ non habet qd̃ timeat. O
miſeri peccatores qui anias veſtras priua
tis gratia. Auari: lubrici ꝛc. Penitemi et
ad deum redite vt inueniatis gratiã: quã
ſi habueritiſ perire non poteſtiſ. At contra
ſine gratia nemo periculũ euadere poteſt.
¶ Figura de Noe de quo dicit̃ Gen. vj.
q̃ inuenit gratiã coram deo: ſolus cum fi
lijs ſaluatus eſt tempore diluuij: vt patet
Geneſ. vij. Noe figura eſt cuiuſlibet iuſti.
Filij aũt eius ſunt bona opera que ꝑ gra//
tiam viuificant̃ et ſalua ſibi manent. Ido
bene dicit Bernard⁹ Sola eſt gratia qua
egemus. Nimirũ ſola eſt gratia qua ſal//
uamur. Quid vos concupiſcitis: quera//
mus gratiam ſed apud deum. Nã gratia
apud homĩes fallax.

PRo ſcdo. In ꝓcedenti ⁊c̃. Hic de cõ
ditione locali. ſ. in q̃ loco inuenit̃. In
uenit̃ aũt in triplici loco. ſcꝫ
In loco hũane ſeq̃ſtrationis.
In loco vili ⁊ abiecte ꝯuerſatiõis.
Primo igit̃ ⁊c̃. vñ maria et ioſeph nõ iue/
nerunt eũ in comitatu multoꝝ: ſꝫ in tẽplo.
et Luc. iiij. Turbe req̃rentes ipm̃ inuene
runt eũ in deſerto. ꝑ qđ ſigñr q̃ chr̃s in/
uenit̃ in corde elongato a tumultu ſecula/
riũ reꝝ / ⁊ a ſolicitudine mundi. Gregori⁹
Tanto q̃s efficit̃ deo ꝓpius q̃to ab amo/
re mundi fuerit alien⁹. Uadant eñ ad põ
pas ⁊ honores q̃ voluerint: vtant̃ fraudib⁹
diuites ⁊ cauſidici hauriant voluptates/
oẽs vtriuſq; ſexus clerici ⁊ laici nobiles ⁊
ignobiles: nõ ibi reperient ieſum. Se/
cundo inuenit̃ ⁊c̃. Job. xxviij. Non inue/
nit̃ in terra ſuauiter viuentiũ. Vñ Luc. ij.
Paſtores inuenerũt eũ pãnis inuolutũ et
poſitũ in pſepio vñ maria ⁊ ioſeph nõ iue
nerunt int̃ cognatos ⁊ notos. Puer ieſus
inter cognatos ⁊ notos q̃rit̃ ⁊ nõ inuenit̃.
Fuge fr̃es tuos ſi tu vis inuenire ſalutẽ et
obliuiſcere ꝑplm̃ tuum ⁊ domũ pr̃is tui vt
ꝯcupiſcat rex decoꝛeꝫ tuũ. Idem. O bone
ieſu ſi nõ es inuent⁹ int̃ cognatos ⁊ notos
quõ te inueniã int̃ meos. qualiter te inue/
niã in gaudio quẽ vix mr̃ tua dolentẽ iue/
nit. Tertio inuenit̃ ⁊c̃. In hierl̃m qđ in/
terꝑtat̃ viſio pacis. Si g̃ eũ volum⁹ inue/
re: reuertamur in hierl̃m. i. in eccl̃iam mili/
tantẽ vbi oportet pctõꝛẽ reconciliari an̄q;
chr̃m inueniat. Item in hierl̃m. i. aiam ꝓ/
priam in q̃ eſt inueniendus dñs. Bern̄. in
medi. Cũ dei reminiſcoꝛ in mẽoꝛia eũ inue
nio. Itẽ in hierl̃m. i. in ciuitatẽ celeſtẽ in q̃
nos oportet ꝑ affectũ aſcendere ſi dñm cu
pim⁹ inuenire. Col. iij. Que ſurſum ſũt q̃
rite vbi chr̃s eſt in dextera dei ſedẽs. Pre
terea ꝯſiderandũ q̃ inuenerũt eũ in tẽplo
qđ eſt locus diuine ꝯtemplatiõis ſedentẽ
in medio doctoꝝ ⁊c̃. Et cũ diceret ei mat̃
ei⁹: fili quid feciſti nobis ſic ⁊c̃. Ait ad il/
los. Et qđ eſt q̃ me q̃rebatꝫ. Neſciebatis
q: in his q̃ pr̃is mei ſunt opoꝛtet me eſſe.
Si g̃ in coꝛde tuo verſent̃ ea q̃ dei ſũt: chri
ſtus ibi adent. Ipſi autem nõ intellexerũt
Orig. Neſciebant vtꝝ dicens: in his q̃ pa
tris ſunt ſigret in templo vel aliq̃d altius

Et qđ magis edificat vnuſq̃ſq; nr̃m ſi bo
nus fuerit poti⁹ ſeſſio dei pr̃is eſt. Siq̃s
aũt ſeſſio dei pr̃is eſt habet i medio ſui ie/
ſum. Ad hoc põt aptari qđ dicit euange.
Jeſus ꝓficiebat ſapientia ⁊ etate ⁊ gratia
apud deũ ⁊ hoĩes. ſ. nõ ꝑ augmentũ ſapie
⁊ gr̃e vt đr Greg. nazanzen⁹. ſꝫ quantum
ad ei⁹ manifeſtationẽ. Et nos igit̃ ſi chr̃m
nobiſcũ hr̃e volum⁹ ſtudeam⁹ ꝓficere ſic
etate ſic ⁊ gr̃a ⁊ ſapia q̃ aiam efficiunt tem
plũ dei: q: vt đr Sap. vij. ipe ſapie dux eſt
⁊ ſapientiũ emendatoꝛ. Inuenit̃ igitur ie
ſus in templo. vt ptꝫ ex dictꝫ. Exẽplum
in Vitaſpa. Abbas paulus ſimplex ex ipa
facie cogitatiões vniuſcuiuſq; cog̃ſcebat.
Vidit g̃ ſenes ingrediẽtes eccl̃iam leta fa
cie ⁊ leto aio ⁊ eoꝝ angelos parit̃ gaudẽ/
tes. vnũ aũt vidit nigrũ ⁊ nebuloſũ habẽ
tem coꝛp⁹: ⁊ demones hincinde trahẽtes
eũ: ⁊ angelũ eius delonge ſequentẽ triſtẽ.
Cepit g̃ paulus flere: ſedens an̄ eccl̃iam.
Alij aũt rogabant eũ vt ſi q̃d vidiſſet ma/
nifeſtaret cũ ingrederet̃ in congregationẽ
Ille aũt nõ[illegible]ens ingredi ſemꝑ flebat. So/
luta aũt ꝯgregatiõe / quẽ antea viderat ni
grum ingredientẽ / vidit clara facie egredi
entẽ / ⁊ demones alonge ſequẽtes: angelũ
vero ſuũ ꝓpe eũ gaudentẽ. Paulus igit̃ cũ
gaudio exurgens vociferabat̃ bñdicẽs de
um: ac dicẽs quãta dei miſcđia ⁊ bonitas
Et aſcendit in locũ altioꝛẽ ⁊ voce magna
dicebat. Videte opa dei q̃m vult oẽs ho/
mines ſaluos fieri / ⁊ eis expoſuit qđ vide
rat. Interrogauit aũt fratrẽ illũ vt ei ma/
nifeſtaret cogitationes ſuas. Et ille coꝛaꝫ
oib⁹ cepit referre dicẽs. Ego miſer multꝫ
tpib⁹ foꝛnicationẽ geſſi. Ingreſſus ãt ec/
cleſiã audiui ꝟba Eſa. imo dei loquentis.
Mundi eſtote ⁊ tollite malicias de aiab⁹
bus vr̃is. Etſi fuerint pctã vr̃a vt coccinũ
velut nix dealbabunt̃: q̃ ꝟmõe compunct⁹
dixi corde miſero ad dñm. O dñe tu es q̃
veniſti ſaluare pctõꝛes. hoc g̃ comple i me
miſero qđ ꝑ ꝓpherã ꝓmiſiſti. Ecce ex coꝛde
confiteoꝛ q̃ vlteri⁹ hoc malũ nõ faciã: ſed
ſuiã tibi ab hac hoꝛa dñe. Suſcipe me pe
nitentẽ. Et ſub hac ſponſione regreſſus ſũ
de eccl̃ia. Tunc oẽs ſenes exclamauerunt
dicẽtes. illud Ps. q̃ꝫ magnificata ſũt opa
tua domine ⁊c̃.

Pro tertio. Audiſtꝭ ꝛc̄. Semꝑ notate. Non q̄rit̄ chr̄s niſi ꝑ ↄſcientie puritatē ſiue purgationem. Ad qđ ordinant̄ oīa iurium ſtatuta. vñ. xxiij. q. v. Prodeſt. hoc ſolū bñ agit̄ vt vita hoīm corrigatur. Et imperator dicit. Legibꝫ nr̄is mores intendimꝰ corrigere. C. de ſcđis nuptijs. l. j. Nam q̄d ꝓdeſſet alicui ad q̄rendā gratiā ꝑncipis ſi ad oēs dños curie refugiat: ꝛ tñ regem ſe offendiſſe nō dolet: nec offendere ceſſat. Expone ꝛc̄. Quid valet multas orōnes: ꝛ elemoſynas: ꝛ alia hmōi facere niſi purget̄ ↄſcientia. Certe nihil ꝓ ſalute inuenienda. Notate qđ dicit dñs Hiere. vij. Bonas facite vias vr̄as ꝛ ſtudia vr̄a ꝛ habitabo vobiſcū.

Dominica. ij. poſt Epiph.

Sermo. j.

Nuptie facte ſunt in cana galilee. Jo. ij. Habentes donationes ſc̄m gratiā q̄ data eſt nobis differentes ſiue ꝓphetiam ſe. rat. fi. ſiue mi. in mi. ſiue q̄ doc. in doc. Qui exhor. in exhor. Qui tribuit in ſimp. Qui preeſt in ſoli. qui miſe. in hilaritate. Rom. xij. Hec diſponūt ad nuptias ſpūales q̄ fiunt in cana galilee. i. in zelo trāſmigratiōis Dependet aūt intelligentia verboꝝ ꝑdictoꝝ ex fine ep̄le dñice ꝑcedentis vbi habet̄ ꝙ fideles debent eſſe mēbra inuicē. Dicit ḡ habentes donationes ꝛc̄. q. d. Sitis inuicē mēbra in diuerſis gratijs a deo vobis collatis. Et ponit ſepte dona.

Primū ꝓphetia cum dicit. Siue ꝓphetiam. ſ. habeatis. Et hoc ſc̄m rōnem fidei. i. ſc̄m ꝙ exigit fides eoꝝ quibꝫ ꝓphetantur futura. ſ. ꝑdicendo vel occulta reuelando. Scđm eſt myſteriū in ſacramentꝭ eccl'ie/ de q̄ dicit. Siue miniſteriū in miniſtrādo. j. Coꝝ. iiij. Sic nos exiſtimet hō vt miniſtros chriſti ꝛc̄. Tertiū eſt doctrinā ignorantes docendo. Prouer. xj. Qui abſcondit frumenta in tp̄e maledicet̄ a ꝓp̄lis: benedictio aūt ſuꝑ caput vendētiū. Quartū eſt exhortatio ad ↄſilia implēda. Titū. ij. Hec loquere ꝛ exhortare. Quintū ē abundantia reꝝ ad neceſſitates pauperꝝ ſubleuandas qđ fieri debet ſimplicitate/ ꝛ ſolū pro gloria eterna nihil aliud q̄rendo i elemoſyna Prouer. xj. Simplicitas iuſtoꝝ diriget eos. Sextū eſt eminentia ſtatꝰ ad alios gubernandos: ad qđ req̄rit̄ ſolicitudo. ij. Tim. ij. Solicite aūt cura teipm̄ ꝓbabilem exhibere deo operariū inconfuſibilem. Septimū eſt miſeratio ad compatiendū miſeris ꝛ oppreſſis/ ꝛ hoc debet fieri in hilaritate Ecci. iiij. Declina pauperi aurē tuā ſine triſticia ꝛ redde debitū t.

Primus ar. An nuptie ſiue matrimoniū ſit ſacramentū: Q, nō/ q: ꝑ ip̄m nō conformat̄ hō paſſioni chriſti q̄ fuit penalis. Contra Eph. v. Sacramentū h magnū ꝛc̄. Rñdet Tho. Sacramentū importat aliqđ remedium ſanctitatꝭ hoīm ↄ pctm̄ exhibitū ꝑ ſenſibilia ſigna. Vñ cum hec inueniant̄ in matrimonio oportet matrimoniū int̄ ſacramenta cōputari vel numerari. Lꝫ aūt ꝑ matrimoniū hō nō ↄformet̄ paſſioni chr̄i q̄ntū ad penā: tñ q̄tū ad charitatē Hec Tho. Pro fundamēto. Dicit regula topica phoꝝ: Cui competit deſcriptio ꝛ deſcriptum. Sacramentū aūt cōiter deſcribit̄ eſſe ſacre rei ſignum vt poſtea dicet̄. Vñ ꝛ ꝓpter matrimonij ſanctitatē dicit Matth. vindocineñ in Tob. Felix ↄiugiū par copula duū ſociāt̄. Quorum par pietas: par genꝰ vna fides. Cū ergo querit̄ ꝛc̄. Dic rñ. vt ſ. Ex q̄ concludē q̄ntū eſt habenda reuerentia ad matrimoniū ꝛ q̄ꝫ fideliter obſeruandū: et q̄ꝫ vituperabiles matrimonij violatores. Pro q̄ notandū ꝙ licite pōt ↄtrahi matrimoniū triplici de cā. Primo in nature officiū ſcilꝫ ad plis ꝓcreationē ſiue ꝓpagationē. Et illa de cauſa fuit inſtitutū in paradiſo qñ dictū eſt ade ꝛ eue. Creſcite ꝛ multiplicamini ꝛc̄. Et hec eſt nubendi cā potiſſima ꝛ meritoria. Scđo in remediū vt hoc mō excuſet̄ a pctō mortali ꝓpter fidē thori. j. Coꝝ. vij. Melius eſt nubere q̄ꝫ vri. i. q̄ꝫ a concupiſcentia ſuꝑari. Tertio in ſolatiū. vt vnꝰ alteri ſolatiū exhibeat ſine carnali cōmixtione. Et tale fuit matrimoniū inter mariā ꝛ beatiſſimū ioſeph qđ fuit verꝝ matrimoniū. vt dicit mgr̄ in. iiij. diſ. xxvj. xxviij. et. xxx. In vero ergo m̄rimonio ē ꝑncipalior cā vnio animaꝝ q̄ ꝑ charitatē fieri debꝫ vt vicꝫ ibi aſſit ieſus/ q̄ dixit Matthei. xviij. Vbi ſunt duo in nōie meo ↄgregati: ibi ſū